

فەلسەفەى سىياسى ھانا ئارنەت . ئەردەمان ۋە بدوۋا

ئەو قەسەم راست نىيەت كە دىگۈچى فەلسەفە تەنھە كارى پىلوانە و ژنان لى بىلەن فەلسەفە فەيدا دىستەنگىنەن نىيەت، چۈنكى لىلەن كەتەنەنە فەلسەفە جەھەتتە، كەمەك ناۋى جۈمە فەلسەفە سوۋى ژنانەن ھەيەت، يەكەكەش لىلەن ژنە فەلسەفە سوۋى جۈمەكەي ئەمەنە ھانا ئارنەت.

ئارنەت لى سەي 1906 لى بىلەن مەيەكەي جۈمەكەي ئەمەنە لىلەن دايەك بولە، ھەر لىلەن خەتەنە تەۋەككۈل، بىلەن ھەتە سەركەرى نازىيەكەن لى ئەمەنە، نەچەر ۋەتەن بىلەن ھەتەتە بىلەن ئەمەرىكا دىۋەتە ۋە تەكەتەي ژىلەن لى سەي 1975 لىلەن دىۋەتە. ھانا ئارنەت يەكەكەكە لى كەرىگەرتەنە فەلسەفە سەيەكەنە سەيەتە بىستەم، خەتەنە كەمەكەكەتەي فەلسەفە زەر گەنگە لىلەن « بىلەنەكەنە تەتەلەتەرىزم » كە لى سەي 1951 نوۋەتەيەتە، ئەمەكەتەكە لىلەن كەتەنەكەي سەيەتە بولە لىلەن بىلەن دىكتەتەكەنە ستەلەنە و نازىي ئەمەنە، ھەتەۋەكە ئەمەش بىلەن يەكەكەكە لىلەن كەتەكە باشكەنە جەھەتتە دىكتەتەكە لىلەن بىلەن ۋە شەكەكە لىلەن بىلەن سەيەتەمە دىكتەتەرىيەتە. ھەتەكەكەتەي دىۋەتەكە لى سەي 1958 نوۋەتەيەتە، كە ئەۋەش يەكەكەكە لىلەن كەتەكە گەنگەكەنە بىلەن فەلسەفە سەيەتە.

لىلەن مەۋەتە پەشۋەتە كەتەكەكە بىلەن نەشەنە «فەلسەفەى ھانا ئارنەت» بىلەن چەۋەكەتە، ئەمەكەكەكە لىلەن نوۋەتە «مەۋەتە پەسەنە دىتەتەس» و لىلەن كەكە ئارەم مەمەد كەۋە بىلەن كوردە و دىگە ئەيدەش چەي كوردە. ئەمەكەكەكە يەكەكەكە لىلەن كەتەكە باشكەنە كە لىلەن بىلەن فەلسەفەى ھانا ئارنەتەۋە نوۋەتەۋە، نوۋەتە ھەۋەتەۋە، پەتەيەكە لىلەن فەكە سەيەتە و فەلسەفەى ئەمە ژنە فەلسەفە سەيەتە بىلەن دىتەتە و زەنەيەتە باش بەتە خەتەتە.

مەۋەتە

ھانا ئارنەت بىلەن چەۋەكە تەيەتە بىلەن مەۋەتە ھەيەتە و پەيە ۋەيە خەتەنەۋەكە رەخەگەنە مەۋەتە، سوۋەتە زەتە بىلەن مەنە، لىلەن مەۋەتە پەيە ۋەيە: دۈۋەتە بىلەن پەيەتە لىلەن كەكە بىلەن تەكەتەنەۋەكە دىرەنەنەنەنە، بىلەن پەچەۋەتەۋە بىلەن گەگەنەۋەكە رەخەگەنە بىلەن رەبەدە، ئەسەي زەمەنە ئەمەكە لىلەن يەكە

ه‌رو‌ها ئارن‌ت پ‌ی وای‌ پ‌ویست‌ ئ‌ و ساتان‌ی رابردو‌و زیندو‌و ب‌ک‌ین‌و‌و ک‌ شایانی پاراستن و ئ‌ و ب‌ش‌ی گ‌نجین‌ی رابردو‌و رزگار ب‌ک‌ین ک‌ ب‌ ئ‌م‌ گ‌رنگ‌.

م‌د‌رن‌

ب‌پ‌چ‌وان‌ی ب‌ش‌کی ز‌ری ف‌یل‌سووفانی ئ‌مانیا و ر‌ژئاواو‌، هانا ئارن‌ت ب‌چوون‌کی تا‌اد‌یک ن‌رن‌ی ب‌رامب‌ر ب‌ م‌د‌رن‌ ه‌ی‌، ئ‌م‌ش ب‌تایب‌تی ل‌ ک‌ت‌بی « د‌خی مر‌یی» دا ب‌ جوانی د‌رد‌ک‌و‌ت. ب‌ ب‌چوونی ئارن‌ت، م‌د‌رن‌ ب‌ل‌د‌ستدانی جیهان و‌سف‌ د‌کر‌ت، چونک‌ د‌ب‌ت‌ ه‌ی سنو‌ردارکردن و ن‌ه‌شتنی ف‌زای گ‌شتی کردار و جیهانی تایب‌تی و ب‌رژ‌و‌ندی‌ ئابو‌وری‌کان ز‌ا‌ د‌بن. ه‌رو‌ها پ‌ی وای‌ ک‌ م‌د‌رن‌ س‌رد‌می ب‌ر‌و‌بردنی بیر‌کراسی و ر‌نجی ب‌ ناو‌نیشان‌ ن‌ک‌سیاس‌تی کردار، س‌رد‌می د‌س‌ات‌ی نوخب‌کان و د‌ستکاری رای گ‌شتیی‌، س‌رد‌م‌ک‌ ت‌یدا ف‌م‌ ت‌تالیتاری‌کانی حکوم‌ت و‌کو نازی‌ت و ستالیزیم، ل‌ ئ‌نجامی ج‌ک‌وتنی ت‌قاندن و توندوتیژی‌و‌ د‌رک‌وتوون، ل 19

پ‌شی وای‌ ک‌ گ‌ش‌گیری و ت‌نیایش، هاو‌پشتی مر‌یی و ت‌ک‌ای ف‌م‌ خ‌س‌ک‌کانی ژبانی ب‌ ک‌م‌ی دا‌زاندو‌و و تاک‌کان پ‌و‌ر و ب‌ها ن‌ریتی‌کان ل‌ د‌ست د‌دن، ل 19

ت‌تالیتاریزم

و‌کو ل‌ پ‌شیشدا ئاماز‌م پ‌دا هانا ئارن‌ت ب‌ ی‌ک‌ک‌ ل‌و ف‌یل‌سووفان‌ د‌ناسر‌ت، ک‌ ب‌ زانستیت‌رین و باشت‌ر‌ش‌و‌، میت‌د و بند‌ماکانی ت‌تالیتاریزمی شیک‌رد‌ت‌و‌. ئارن‌ت پ‌ی وای‌ ک‌ سیستمی ت‌تالیتاریزمی هاوش‌و‌ی ستالینیزم و نازی‌ت و فاشیزم، ب‌ره‌م‌ک‌ یان مندا‌ی م‌د‌رن‌ن‌، ئ‌مج‌ر‌ سیستم‌مان‌ نام‌ن ب‌ م‌ژوویی مر‌ف‌ای‌تی. ئ‌و ل‌ ک‌ت‌بی « بنچین‌کانی ت‌تالیتاریزم» دا د‌ت‌: دیارد‌ی ت‌تالتالیزم ب‌رد‌وام‌تی م‌ژووی ر‌ژئاوایی پ‌چ‌اندو‌و ز‌رب‌ی ک‌تیگ‌ری‌ی‌ ئ‌خلاق‌ی و سیاسیی‌کانی ئ‌م‌ی ب‌ و‌تا کردو‌و ل 20 پ‌شی وای‌ ک‌ سیستمی ت‌تالیتاریزم توان‌ی تاک‌کان ب‌ حوکمدان ل‌بار‌ی د‌ورو‌و‌رو رووداو‌کان‌و‌ ل‌ناو‌بردو‌و و پ‌و‌ر‌ پ‌س‌ند‌ک‌راو‌کانی ئ‌م‌ی ب‌ حوکمدان و ک‌تیگ‌ری‌ی‌ باو‌کانی ئ‌م‌ی ب‌ شیکاری و ه‌س‌نگ‌اندن و ئ‌خلاق‌ی و سیاسی ل‌ناو‌بردو‌و ل 67 ج‌گ‌ ل‌و‌ش‌ پ‌ی وای‌ ک‌ سیستمی ت‌تالیتاریزم کاری س‌ر‌کی ئ‌و‌ی‌ ک‌ چ‌م‌کی « ف‌زای گ‌شتی و دیال‌گ‌ و هاو‌اتی بوون ل‌ناو‌ب‌رت». ب‌گ‌شتی ه‌رک‌س‌ک‌ بید‌و‌ت ل‌ سیستم‌ ت‌تالید‌کانی جیهان ت‌ب‌گات،

ناچار د بېلتل وکتلې هانا نارنېت بخوښتو کله لې بارې
تېتالیتاریزم نووسیولې تی.

سیاسېت

هانا نارنېت تېوانینې تایېلې تی خې هېوولې بې سیاسېت و ژیا نی
سیاسی کله زیاتر دېتوانین ناوی هومانیزمی لېبنېن. بې بېچوونی
نارنېت سیاسېت پېوړندی بې پشکداری هاوېاتیان لې جیهان و
فېزایېکی هېاوېلېشی دېرکېوتن و هېې، بېلېوې نیگېرانیې
گشتیېکان بتوانن لې روانگې جیا جیاکان و دېرېدېن. پېلېشی وایې
تېنھا نازادی رادېرېن ګرنگ نیې بېکې دېلېت تاکېکان بتوانن
بېکتر بېنن و لېکې بېکتر بدوېن، لې فېزای گشتی-سیاسیدا بېکتر
بېنن بې لېوې جیاوازیېکانیان و خې هاوېلېشېکانیان دېرکېون و
بېلېتې جې گفټوگې دیموکراتی. 94

لېلایېکی ترلېو نارنېت پېلې وایې: چالاکې سیاسې نامېازک نیې بې
نامانجېک، بېکېکو خې نامانجې، تاک بې بېرکړدن وې ناستی
خېشگوزرانی خې کاری سیاسې ناکات، بېکېکو نېم کار بې هېناندې
لېو بندېمایې نېنجام دېدات کله خودی ژیا نی سیاسین، لېو بندېمایانېش:
نازادی، بېکسانې، دادپېروړی و هاوېشتی. 96

واتې نارنېت زیاتر باوولې بې نازادی تاکېکان هېوولې بې دېرېن
رای خېان و لې هېمانکاتیشدا مافې ګردبوون و خېپشاندا نیش بې
مافېکی سروشتی هاوېاتیان دادنېت، کله نېمېش رېگا خېش دېکات بې
تېکېیشتن لې دوو چېمکی ګرنگی تر کله لېو باسیان لېو دېکات کله
لېوانیش رای گشتی و فېزای گشتی.

رای گشتی و فېزای گشتی

لېوې مایې سېرنج و تېامانې کله هانا نارنېت دژې چېمکی رای
گشتیې، چونکې لېو پېلې و ابوو کله «رای گشتی» کله نگی کوېرانې
جېماوېرې. 94. نارنېت پېلې وایې کله بیرورا سیاسيېکان هېرگیز
ناتوانن بې شلېوېکی تایېلې تی دروست بېن، بېکېکو تېنیا لې زېمینې
گشتیدا باس و گفټوگې فېم وړدېگرن و تاقی دېکرېن و پېرې
دېسېن.

بې بېچوونی نارنېت سیاسېت مانای بېشدارې چالاکانې خېکېلې لې
دېلېتې گشتیې جېراوېرېکاندا کله تېیاندا بېیاری کاریگېر لېسېر
کله مې دېدرېن. لېبېرلېو سیاسېت شتېکې پېویستی بې شوېنکې لې
جیهاندا و تېنیا دېتوانرېت لې فېزای گشتیدا رووېدات، بېلې نېکېر
تاک لېم فېزایېدا نامادې نېلېت، لېبنچیندا دېرگیری سیاسېت
نیې. 95

گرنگی دیالوگی سیاسی

لایبل کی ترلو ئارننت جخت لاسر چمک کی تر دکاتو ک ئویش دیالگ و گفتوگ ی ب تایب تی سیاسی. ئو پی وای گفتوگ جوه ری ژیا نی سیاسی پکده ننت، پشیوای ک هژی بیرکردن و ی ئم ت نیا ل گ پانی گفتوگ دا دتواننت د ریک و نت، ئو پی وای ئم کاتک لگ کسانی تر دا گفتوگ دکین، ل رگ ی د ریک ی ن و بیرکردن و کانمان ب ئوان دگوازین و، ب همانش و ئوانیش بیرکردن و کانمان ب ئم دگوازن و. ل84

دواتر پشت ب وتی مادی سن د ب ستنت کاتک دنت: عقی مر ف، ه روک مر ف خ ی، کاتک ب ت نیای د م ننت و، ترسنک و خ پارن، بام کاتک لگ چ ند ک س کی تر دا ک د ب نت و، هست ب نیای و با و ب خ بوون دکات. ل85

ها و اتیبوون

یکتی تر ل و چمکانی ک ئارننت کاری زری ل س ر کردو و « ها و اتیبوون » ئم م س ل ی مای ی گرنگی و بای خ کی زری ئارننت بوو. ئو داوای ج ر ها و اتیب کی « ئازاد و س ر ب خ » دکات، ل ه مانکاتیشدا ها و اتیب کی چالاک و ب شدار ی چالاک ی سیاسی بکات. ل ه مووشی گرنگر ئارننت پی و ابو ک شوناسی ن ت و ی یان م ز ه بی یان نژادی پی وندی ب شوناسی تاک و کو ها و اتیب و نی و ه رگیز نابت ب نت ب مای ها و اتیب بوون ل جقاتی سیاسیدا. ل92

ئم ب چوون ی ئارننتیش ل ئستادا ب ت ب ردی بناغ ی ه موو سیست م کی دیموکراسی و م دنی م د رن، ز ر کیش ئم ت ن و کو چار س ر ک ب ک شکانی ک م ن ت و و ئاینی کانی جیهان داد ن و ب ی ک ک ل ک ک س ر ک ی کانی د و ت س ر ک و توو داد ن رت، چونک ی ک ک ل ه کار کانی د و ت فاشیل، ن بوونی ناسنام ی کی دروست ب ها و اتیبان.

ها و اتیبوونیش ب ب وای ئارننت پی و ست ب دوو ر ه ندی گرنگ و ک ئوانیش ی ک م: ف زای د ر ک و تن و ف زای ئزادی و ی کسانی. وات کاتک ها و اتیبان ب ش و ی کی ه ما ه نگ و ب ک م، ل ر گ ی و ت و قایل بوون و کرد د نو ن و دتوانن خ یان بک ن و د ریک و ن.

دوو میان: جیهانی ها و ب ش و دام زرا و ر ک خرا و گشتی کانی. ئم ش ز مین ی کی پایدار د ر خ س ننت ک فزا گشتی کانی کرد و را و نژ دتوانن ل ی و دروست بن. ل م شدا زیاتر م ب ستی ل پاراستنی

ها و ٲا تييان ٲا لٲر ٲگٲى دٲستوور و دام ٲزراو ٲ حكو ميٲ ٲا نا وٲ، ئ ٲ و ٲى و ا ي ٲ دٲ ٲٲت ئ ٲم دام ٲزراوان ٲا لٲ خزم ٲتى ئازادى و ي ٲكسانى و كٲرام ٲتى ها و ٲا تيياندا بن نٲك ٲى ٲٲچ ٲوان وٲ ك ٲا لٲ سيستم ٲا تٲ تاليتاري يٲ ٲا نا لٲ دژى خٲ ٲكى ٲا كارد ٲه ٲنر ٲن.

ديمو كراسى

ئارنٲت لٲ ٲه ٲموو فٲ يٲل ٲسووف ٲا نا نى ترى سٲ دٲى بيستم ٲم، زياتر جٲ ختى لٲ سيستم ٲى ديمو كراسى و ئازادى دٲ كرد ٲوٲ، ٲٲ ٲام ئ ٲو ٲى جٲ ٲگٲى سٲ رنج ٲا لٲ دژى سيستم ٲى ديمو كراسى نو ٲن ٲرا يٲتى بووٲ، وات ٲا خٲ ٲكى نو ٲن ٲرى خٲ يان ٲٲ ٲٲر ن، ئارنٲت ٲى و ابوو: نو ٲن ٲرا يٲتى و ٲكو جٲ ٲگرو ٲى ٲكى دٲ ست ٲو ٲردانى راست ٲو خٲى ها و ٲا تييان ٲا، ك ٲا و ٲكو ئامراز ٲا ك ٲا لٲ رٲ ٲگٲى وٲ جيا وازى نٲوان دٲ سٲ ٲا تداران و شو ٲن ٲا ك ٲو تووانيان سٲ رٲل نو ٲا خٲى دٲ نو ٲن ٲو ٲا و زياتر يش خٲى دٲ چٲ سٲ ٲن ٲا لٲ 99

دٲ سٲ ٲا تى شور ا يى

ئارنٲت لٲ ٲرى ديمو كراسى نو ٲن ٲرا يٲتى، ئ ٲل ٲر ناتىقى خٲى ٲٲ يٲ و شٲواز يان فٲ ٲى « فيد ٲا ٲى او ٲكارى يان شور ا يى» ٲٲ شنياز دٲ كات. ئ ٲ و ٲى و ا يٲ لٲ و رٲ ٲگٲى وٲ و ها و ٲا تييان دٲ توان بن شٲو ٲى ٲكى كاري ٲگرو، كاروبارى سياسى خٲ يان ديارى بٲ ن، ٲٲ شيوا يٲ تٲ نيا لٲ رٲ ٲگٲى ٲٲ شدارى سياسى راست ٲو خٲو ٲا وات ٲا لٲ رٲ ٲگٲى كرد ٲى ها و ٲش و را و ٲژى ٲٲ كٲ مٲ وٲ» دٲ توانين سٲ رٲل نو ٲا ها و ٲا تييوون كارا بٲ ٲن وٲ و بٲ ٲرى سياسى كاري ٲگرو ٲه ٲنن وٲ سٲر شان ٲا لٲ 99 جٲ ٲگٲى ئاماژ ٲٲ ئ ٲم ٲر ٲٲ ٲرم ٲى ديمو كراسى لٲ ئ ٲا بياتى ماركسيدا ٲا « ديمو كراسى شور ا يى، يان جٲ ما و ٲرى» ناود ٲر ٲت و زياتر «لي ٲ تر ٲسكى» را ٲٲ ٲرى شٲ ٲشى روسيا جٲ ختى لٲ دٲ كرد ٲو ٲى و ابوو لٲ رٲ ٲگٲى دٲ سٲ ٲا تى شواري يٲ وٲ سٲ سياليزم ٲٲ رٲ رار دٲ ٲٲت ٲه ٲر ٲٲ ٲا دروشمى « ٲه ٲموو دٲ سٲ ٲا تٲك ٲا شور ا كان» ٲى ٲٲ رز كرد ٲوٲ. ٲه ٲر چٲ نند لٲ رووى ئامانج ٲو ٲا لٲ ٲگٲ ٲا لٲ ئارنٲت جيا وازن، چونك ٲا لٲ ئارنٲت داواى سيستم ٲى ٲكى ديمو كراسى دٲ كرد و تر ٲسكيش داواى سيستم ٲى ٲكى سٲ سياليسى دٲ كرد.

دوا قسٲ

ٲٲ دٲ نييا يٲ وٲ ها نا ئارنٲت يٲ ٲا ك ٲا لٲ ژن ٲا فٲ يٲل ٲسووف ناودار ٲا نا سٲ دٲى بيستم ٲم و ٲه ٲاو ٲكو ئ ٲستاش ٲٲ شكى زٲ ٲى تٲز ٲا نا، ٲا ٲر گرن ٲيٲ وٲ باس دٲ كرت، ٲٲ تا يٲتى لٲ سٲ رد ٲى نو ٲا دا، ٲٲ شكى زٲ ٲى

ئەو شتەنەى كە ئەو باسكردو و داوايكردوو، بەتە با بەتە سەرەكى زەرەبەى رەكخراو مەدەنى و سىياسىيەكانى جيهان بەتايىبەتى ئەو پەيوەندى بە خراپى سىستەمى تەتاليتاريزم و ھاوالبەتە بوون و بەشدارى سىياسى و ئازادى سىياسىيەو ھەيە.

سەرچاوە: ماوريزيە پاسرينو دەنترەفەس، فەلسەفەى ھا نا ئارنەت، وەرگەنەنى: ئارام مەحمود، دەرگاى ئايدىا، چاپى يەكەم، 2017

دانىشتەن لە ناو كەتەبە دا، داگيركردەنى تارىكى بەختيار ەلى. . ئانانى: بەكر ئەحمەد

كاتەك (تشارلى مارلە) ي پالەوانى " دەى تارىكى" (جەزىف كەرنارد) لەسەر كەشتى ھەمىنى "ياوەين"، بە ناو روبارى كەنگەدا بەتەو يە بە ويستگەى سەرەو ي كەمپانىاى كەتەنباى يەكەك لە كەلەنەى ئەوروپەيەكان، ئەو مەبەستەى تەچاوى بەكەو بە نوەندەرى كەمپانىاكە كەمىستەر كەرتەز و لەو نىشتەجەيە. بەلام وەرە وەرە ھەستەكەت كە شتەكان لەشەوئەى خەياندا نەن، لەو چە دەرگوزەرەت و چە دەرە، دەرەبەتە كەكى وەسفكردەنى كەرنارد بە ئەم سەفەرەى كە لە كەتەبەكى بەچووكەدا، گەشەيەكى كەمى ئەم كەلەنبايەزەكردەنى بەشەكى ئەفرىقامان نىشانەدات.

"دەى تارىكى" بە يەكەك لە كلاسەك گەرەكانى ئەدەب لە قەلەمدەرەت بە نىشانەدانى جومگەيەكى بەچووكى پەرەزەى كەلەنبايەزم لە كەنگەدا، پەرەزەيەك كە لەسەر دەرەستەمەكردن و بنەكردەنى "ئەو دەى" كەو يە كە لەدەرەو ي سەوورەكانى ئەوروپەى سەى و شارستانەدا نىشتەجەيە، تا بە پەى تەوانەنەكانى پەاوى سەى، دەرەستەمە بەكرە و بەكرەتە كەسەكى شارستانە.

مىستەر كورتەز: " پالەنەرىكى سەرەكى ھەيە كە ق و ئاروزوو لە بەرانەبەر ئەو دەى كەویدا، ئەو نەزەكى خەى لەگەنە دانىشتەوانى خەمەى

ناوچەكەدا وەك ئاكتەكى سەكسى سەردەكەت و تەنانەت سنوورەكانى ئارزۇۋىيەكى رەپەندراوانە دەپزەنە. ئۇ و بەرلەۋى سەفەرى كەنگە بىكەت، لە وتارەكدا دەنووسە كە چەن پىاۋى سى دەتوانە ژيانى ئەفرىقا و ھاۋلاتىيەكانى بگەرەت. بەئام لە دوا بەشەكانى رەماندا، پەشنىارەك بە مەتەدەك دەخاتە بەردەم. مەتەدەكەش ھىچ نەيە جگە لە سە وشە: Exterminate all the brutes. بە كوردى: ھەمو شەيتانەكان بنبەكە!" (1)

"سەفەن مەندەقىست" لە كەتەپ بەناوبانگەكەي خەيدا كە ھەمان ناۋنىشانى پەيامەكە سە وشەيەكەي مەستەر كورتزى كەرناردە لە دەي تارىكەدا، جەختەكەتەۋە لەۋەي كە پەرسەي ھەلەكەست لە ئاۋشۋەتەۋە دەستەپىناكەت و ئەم تەروانىنە بە ئىنسان كە لە كوورەكانى ئىنسانسوۋتەندە جەي بەدەكەتەۋە، قوۋە بە مەژۋى ئەۋرۋەپادا ەچۈۋە.

بە كورتى: "دەي تارىكى" كەرنارد، نەشانەانى دىد و تەروانىنەكى راسىستى كەلەنەلىستەكانە لە بەرامبەر ئەۋە دىدا، ئەۋە كىۋى، ئەۋە ناشارستانى كەمن لە خەۋەندەۋەمدا بە (داگەرەدنى تارىكى) بەختىار ەلەدا پەۋىستە دەبەت.

"بەختىار ەلە" لە (داگەرەدنى تارىكى)دا (2) وەك جەزەف كەرنارد، ئەم پەرسەي سەرنجەدانە "لەۋە دى" لە شۋەن و جۇگرافىيەكى دىكەدا دەكەتە تەۋەرى يەكەك لەۋە رەمانە گەنگەنەي كە پەرسى كەمەيەتەيەكى ئەتنى و كەشەس بە سەيەۋەي شۋەناسى ئەۋە لە درۋستەردنى چۈرچەۋەيەكى كەمەلەيەتە نەۋەدا لە سەرەتاكەنى سەدەي بىستى تۈركەادا، بە ھەمان پەۋەرە ئەيدەلەژىيەكانى مەستەر كورتزەۋە، دەخاتە بەردەستى خەۋەنەر. بە كورتەيەكەي: ئامادەي پەرەژەيەكى "راسىستى زەنستى" بە مەلەكەردن و دانەنى "ئەۋە دى" يەن ەاستەر "ئەۋەنى دى" لەۋە دىو سنوورەكانى پەكەۋەۋەۋەكەي كەمەلەيەتەدا كە درۋستەردنى جەمەۋرىيەتە تۈركەيە نەۋە دەيەنەتە پەش. بە بەۋەى مەن، ئەم گەشەنەگەيە بە سەرنجەدان لە كەيسى كوردەكان لە تۈركەادا وەك ئەۋەي لە "داگەرەدنى تارىكى"دا نەشانەدەرە، دىدەكى تازەيە و دەچەتە دەرەۋەي ئەۋە تەروانىنە باۋەي كە لەسەر ناسىۋەنەلىزمى كوردە. ئەم خەۋە دەكەرە ۋەستانى زىاتەرى لەسەر بەرەت و ۋەنەكەردنەۋەي زىاتەر بەشۋەن خەيدا بەنە.

ئەمجارە يەن "تارىق ئاكەنسە" دەبەتە جەگەرەۋەي "مەستەر كەرتز" و خەرەلەتە تۈركەشە دەبەتە رۋۋەرى كەنگە. بەلام سەفەر ھەر ھەمان سەفەرە و دوا ئامەنجەش ھەر ھەمان شەت.

بورجى باەل

" ھموو جیھان یەک زمان و یەک جەر قسەکردنیان ھبوو. ئینجا کاتەک بە رۆژھەڵات کەچیان کرد، دشتایەکیان لە خاکی شینعار دزیوو و لەو نیشتمەجە بوون.

ئینجا بە یەکتریان گوت: وەرن با خشت دروست بکەین و تەواو سووری بکەین. ئیتر لە جیاتی بەرد خشتیان بەکارھێنا، قیریش لە جیاتی قو. ھەروەھا گوتیان: وەرن با شارەک بە خەمان دروست بکەین لە گەڤ قوڵەیک کە سەری لە ئاسمان بدات. ناوەکیش بە خەمان دروستدکەین، تاکو بەسەر ھموو رووی زەویدا پەرت نەبین. بەم یەزدان بە بینینی ئوو شار و قوڵەیی کە ئادەمیزاد دروستی دەکرد هاتە خواروو. یەزدان فرموو: ئەگەر ھەموویان یەک گەل و یەک زمان بن، ئوو سەرەتای دەستپەکردنیان، هیچ شتێک لە لایان مەحا نابات، لەوێ مەبەستیانە بیکەن. وەرن با بچینە خواروو و لەو زمانیان بشوێنین. بە ئووێ کەسیان لە زمانی ئووێ دیکەیان نەگات. ئینجا یەزدان لەوو بەسەر ھموو زەویدا پەرتی کرد. ئیتر وازیان لە بنیاتنانی شارەک ھێنا. لەبەر ئەمە ناو نرا بابل. چونکە لەویدا یەزدان زمانی ھەموو زەوی شەواند. ھەر لەوو شوو یەزدان بەسەر ھموو رووی زەویدا پەرتی کرد" (3)

ئەمە سەرەو یەک لە چیرەکە جوانەکانی تەوراتە لە پەیوەند بە دروستکردنی بورجی بابلوو. لەم چیرەکەدا خوا پەیوەندیە زمانەوانیەکانی نەوان ئینسان دیشوێنەت و "بەلبەلە" دەخاتە نەوان ئاخاوتنیانوو تاکو لە یەکتە تەندەگەن. بە مەبەستی، وەک لە تەکستەکاندا ئاماژەی پەدەکات، بەاوە پەکرانی و نیشتمەجەبوونیان لە شوێنی دیکەدا تا فرەزمانی و دروستکردنی تیر و قەبیلە جیاوازتر بێت بەرھەم. بەگوومان ئەمە لەبەر ئەوەی ئەوەی تەکستەکی مەژوو نووسراودا کە لە پیرەزی ئاینوو دەتوانن نەت.

بەمەشام چەندەھا سەدە لە دوای لافاو و نیشتمەوێ کەشتی نوح وەک دۆڤەن لە کەوی "ئارارات" و بلاو پەکردنی خواوێند بە ئینسانەکان کە لە ئێستادا بە زمانی جەراوجەر قسەدەکەن، لە رۆژگاریکی واهیدا، دەسلەتەکی سیاسی دات و ئەمە یەسە خواوێند دەکاتوو بە خوری و بە نیاز دەخەک بەگەیتوو بە ئوو زەمانی یەکزمانی باڵی بەسەر زەویدا کەشا بوو.

"داگیرکردنێ تاریکی"، چیرەکی کەشتی دروستکردنی یەک زمانییە لە تورکیای کەمالییەکاندا لە گەڤی لەسەندنوو و بیربردنووێ زمانی کوردییوو لە سەرەتاکانی سەدە یەستدا لەم وەتەندا.

ئوو تەنە کە لە مایسی ساڵی 1945دا، "تاریق ئاکانسو"، یەکەک لە پالەوانە سەرەکیەکانی (داگیرکردنی تاریکی) بە مەئوریەتەکی

تایبې تی له نېستېنبوونو و ووانې باشووری څرهره لاتی تورکیا د کرېت
به نېوې، په کزمانی بکاتو و به نامرازی ئا خاوتنی تیر و قېبل
جیاواز کانی مملکت.

ئو و برلېوې به: " چاوی به سرک کمار عیسمت ئینن ک وتبوو،
دانیشتنکی درېژ و داخواوی له گډا سازکردبوو، فرمان و هزی
له و رگرتبوو زمانی تورکی له ه موو څرهره لات و باشووری څرهره لاتدا
بچ سپنېت.

تاریق ئاکانس به و رگرتنی ئم م ئموریې ت تازې، به رپرسیار تی
وک به یو به ری لیژنې ئ منیې تی زمانې وانی ک تایی پد ه نېت. ئو
له کار ک ن ک یدا وک فرمانې ری لیژن ک، فرمانی بوو له "
ریگای پاککردن وې زمانی تورکیې و له ه موو وش گ ل کی بیگان،
ز مین به دروستکردنی ولاتک سازبکات، ر گ ز کی سافی تورک ت یدا
نیشت جی به، به هیچ ر گ ز کی ت کد ر و خو لنی پیس و ع ق کی
جودا خوازان.

ئو کاتک له نېستېنبوونو به برک وتبوو، به و ه ست و زانیاریان و
هاتبوو ک: " له ناوچ شاخاویې کان و شو ن س خت کانی څرهره لاتی
تورکیادا هشتا ئو څلان د ژین ک گ ش و ئیرتیقای ت و او یان
ن کردو.

فرکردنی ئم څ نېشت ج بووانې څرهره لاتی تورکیا به شارستانی
نو و ئیرتیقایې دانیان، ئو ه سوور ی ک به ج ستی ئم
ماندا د چت خوار و له گډ چوون پ ش وې ووداو ک اندا، ئم
دید اسیستیې ئاکانس شتر د ب ت و و خو ن ر ه ستیې د کات.
ئو تان، "ع دنان عاریف پاشا" له دانیشتنکی هاو یان دا له گ ل
ئاکانس دا، پ یوای ه ر ب ت نها س ین وې زمانی جان و ر کانی
څرهره لاتی تورکیا ک تایی به گرفت ک ناه ن و بروونی ئو
پ یام ی به د رد خات: " گ ر د ت و ل ت خت و مندا کانت له م
مملکت ت دا گیان به باشی د ربکن، ئو و یان ت بگ ن، پیشانیان
بد دیوار کی ئ ستور له نوان ئم و ئ واندای، دیوارک د به
ه تا ه تایی بم ن ت و. هاتووم پ ت بم متمان به ک سیان
م ک،... ی ک یاسای دیک ش چا و بک، ی ک شتی دیک ش بزانه،
ئمان څ یان چین شت کی تر، څ یان مارن، دوو پشکن، پشیلن،
ک رو شکن، ک ترن گرنګ نیې، گرنګ ئ و ی ت د به وک جان و ر
ت ماشاین بک یت. تاریق ئاکانس! فریون څ یت، ئاگادار به، جان و ر
د ست م ناکر ت، جان و ر او د کر ت.

له پا ئم ئام ژگار یې ع دنان پاشادا، ئیتر ئاکانس دید
فایشتی ک ی څی به ئاست کی بالاتر د گ نېت و راسیزم کی پ تی

دټټ ناو ديدگاوه سوکوتی نټووه. چيرټکی اوښکاری ټاکانس و
 گرتنی پلنگی تینوو ورچی هټکاری بټی دټټ ناو داگیرکردنی
 تاریکیو و جیگایټکی تایبټی له هټسوکوتی پاټواندا
 داگیردټکات، چونک ټاسیزمی ټاکانس پټویستی بټسرنجدان "لهوی دی"
 هټی وک کټویټک، وک دټندټیټک یان "نټوی دی کټو" ک له
 ئینسانیت خراوه، تاکو سنوورکانی نټوان نټمی څارستانی و نټوی
 کټوی هټمیش بټ تخی بهټرټووه. پټیامټک کټ تا کټتایی ټټمان
 ټاکانس وټفاداری دټبټ.

لـر و ئـتر بـ تـنـها سـياسـتـى تـوانـدنـ و ئـى كـوردـنـ كـان لـ ناو
دـسـلـاتـى تـوركـيـاى ناو ئـمانـى داگـير كـردنـى تـاريكـدا ، قـدـغـ كـردنـى
زماـنـنـ كـيـان و تـوركـانـدنـيـان ، ئـوان ناكـاتـى هاوـا تـيـيـ كـى تـووركـ،
بـئـكو هـمـيشـ ئـوانـى كـوـى كـ دـكـر بـ زماـنـى تـووركـيش بـيـيـفن ،
هـئـشـ يـكـ بن و دـ بـ او بـكرـن .

ئامادەیی ئۆم ترسە گۆرۈپ كۆم بە ما يكر دنى نەچىر كەيشى ەازى
نەپەم ، بە ەشنى ناو نەشانى داگىر كرنى تارىكىمان بە
ەووندى كاتەو. ئىدى دە بە ئو رووبەرش ل تارىكى داگىر بكرەت كە
دەندەكان تەيدا ئازادن. ئاىا كارەكى وا دەكرە ئەنجام بەرەت،
پرسىار كەم و خوەندەر خەى دەتوانە ل دووتووى ەمانە كەدا
بەشو نەپەم بەت.

بـاختيار عـلى لـ داغيرکردنى تاريخيدا (2)، زـمـنى ئـمـ مانـ دابـشدـكا تـ بـسـر دوو هـمـنى جياوازدا كـ لـ 12ى تـمووزى ساى 1977و دـستپـدـكات و خوـنـريش لـ چوونـناوـوى رووداوـكانى دواى ئـمـ مـژووـو ئاشناى ميژوويـكى ديكـى پالـوانـ سـرـكيـكانى ديكـى مان دـبـت كـ سـروكارـكى گرنگى لـگـگـ ناوـراستى ساـكانى 1945دا هـيـ . لـگل چننـكى وـستايانـى ووداوـكانى ئـمـ مانـدا، ئـمـ دوو زـمـنـ جياوازـ بـيكدـگـن و لـ سالـكانى نـوان 1978 و 1994و، ئـمـ دوو مـژووـ تـكـدـبنـ.

12 ی تہ موزی سا ی 1977

“عيسمت ئاكتاي”، بيا نبيك خا بيري دد بئو و ب زمانكي ديك قسددكات كا زمانى داىكىي خا يى نبي. ئو لمر و توركى بيردچئو و ب زمانى ئو جوجان واران قسددكات كا تاريخ ئاكانس ل ئيست نبو و هاتوو تا ل بيرىان بئو و.

بہام ئو تنیا نییہ۔ لہر و لہو، ہوا سی ئم پتای کی کہ
خاکانک زمانی تورکیان بیرنامہ نہت و بہ زمانی کوردی دہ پیفن،
ئو سحر ئدہ بیہ جوانہ بہ کہ بہختیار علی "ساراماگہ" ئاسا لہ

خوښښی د کات، ننگر دروستکردنی جمهوریی تی تاز: یېک ولات، یېک زمان، یېک ئالا، پېامی ئاکانسه یې ک نوښد رایی تی تیروانینی د سلاتی سیاسی جهه رییت، ئوا ل بیرچوون وای زمان لای ئو ها ولاتیان یشی ک خوښی توورکی ب د مار کانیا ندا د گډ، کاردان و یېکی هیستیریکی لای د و و د س لاتی نه نیی ک ی خوښ د ت و او شتانی ی، شتانی ب و ی ک ها ولاتیانی تووشوو ب م واگر ی د ب ل ک ر ن تین بکر ن و وک شیت مام ل یان ل گدا بکر. ئاخر د رک و تنی زمانی ک ویی کان ل س ر زمانی ها ولاتیانی ئ م و ا ت ت و او ی پر ژ ی : یېک د و و ت، یېک زمان، یېک ئالا د خات ب ر م ترسیی کی گ و و و. ل ل و و، ع ل ی ئیحسان کو ی بچووی ئاکانسه د ت س ر شان ی ووداو کان وک و ر گ ک ک پ شووتر ب ف رمانی باوک ف ری زمانی جان و و ر کان کراو، جگای ی کی گ و و ل رووداو کانی ناو ر ماندا داگیر د کات.

ز بروز ننگ وک بریندک ل ناخ دا

بختیار ع ل ل داگیرکردنی تاریکیدا ، ب ت نها ز بر ز نگی کرد ی داگیرکردن ل س ر ج ست ی قوربانیی کان جینا ه یت، ب لکو بار سايک ل ژیی ک ی ئ م ب زمان نکردنی ئینسان کان ل ریگای ب ش ک ل پال و ان کان و ب ش و ی کی س ر ک و توان نما یشد کات.

ز کی ټټا باکلان، باشتړین نموون ی خوښندن و ی کاریگ ر ی د روونی ئ م پر س ی ل بیربردن و ی زمان ک خوښد کات ئ و دیوو سنوور کانی ئازاری ج ست و و ل ناخ و و اید چ ک ک ن د. : " ب م م من هیچ ک س نازان ت تورک نیم، هیچ ک س نازان ت. من ه م موو توورک کانم خ تاند، ه م موو واد زان تورکی س م، ت نیا ک س ک ناتوانم بیخ ت نم خ م م. من هیچ ک س ب بچووی س یری ن کردووم، ک س پ ی ن گوتووم ت م خلوق کی ک متری ل ئ م، چونک ل مندا یی و و باوکم ف ریکردم چن وک تورک کی س س ن خ م د ر ب خ م، ئ و قسان ب ک م تورک کان پ یان خ ش. ټټرک بووم ب میت ب ئ و بوو خ م ل خ م شارم و، ب ئ و بوو ف ل ل خ م ب ک م و ب م ز کی ټټا تورک کی س نیت... من ک س وک شت کی نزم س یرمناکات خ م ن ب ت. ب م م استی من ب ی خ م نزم س یرد ک م چونک خ م ب شت ک س یرد ک م ئ و نیم، وک شت کی است قین ل مندا ه ب ت و شارد ب تم و، وک ئ و ی ه م موو ژیانم د م م ک کم ل س ردا ب ت و ن توانم دایبک نم. ع ل ی ئیحسان گ ر ئ و زمان ف رن ب م، ناتوانم د م م ک ک دابک نم."

پرسیا ری شو ناس

خاڭىكى تر كە دىكرى ئامازى پىدەر، ئوۋى كە بىشك لى پىسپار
گرنگى كانى دىسلا تدارانى دىولت لى داگىركردنى تارىكىدا لىس
ئوۋى كە كە توركى سىنى و كە وا نىي، ھىندىك لى
پالۋانلار كانىش لى نىوان پىسپار كانى من كوردىم يان توركدان و
دىچن. بىيش دىكرى پىسپارى شوناس بىكرىت بى يىكەك لى و پىسپارانى
دى كە داگىركردنى تارىكى لى دىوورى دىسولتتى و. بى بىۋاى من،
مىراقى عىسمىت ئىكتاى و سىزا باكلان، بى ئوۋى يىكەك مىان بىتتى و
بى تورك و دوۋمىشىيان بى كورد لىسار بناغى فىدانى شوناشك و
بى دىستىھانى شوناسكى دىكى نىيە وىك لى ووكىشدا خولندىر دىكرى
بى و دىرئى نجام بىگات. ئىگىرچى لى ھىردوۋ دىخەكدا جىبرىك
ئامادىي ھىيە كە بى ئوۋى يىكەك مىان (عىسمىت ئىكتاى) توركى بى
ناچارى بىردىچىتتى و و دوۋمىشىيان (سىزا باكلان) بى شوۋن خەۋنى
بى دىستىھانى ئى و زمانى وىيە كە لى ناخىدا چىپىنراۋ و بىرىيان
بىردىتتى و. بىلكو پىسپارى شوناس لىم سىماندا لىسار بى دىستىھان
و قىۋو كىردنى گىرانى وىيە بى زىمەنكى بىرلە شوناس، زىمەنى
روۋتبوۋنى ئىنسان و بىبىرگى ئى و. دواترىش چ بىرگى و رىنگىكى دىكى
بىسار ئىم شوناس ئىنسانىيەت دا دىدرىت، جىگىيەكى ئىوتى نى چىونكى
لى بناغى و ئىنسان، ئىنسانىيەتنى خەى دىزىۋىتتى و و دوۋچارى
دوۋكەرتىۋونىكى سايىكەللى نابلەت. ئىم تىروانىن بى پىسپارى
شوناس، كىردنى وى پىسپارى شوناس و دانەخستنى وىك ئى وى لى
تىروانىنى دىسلەت و بىشك لى كاراكتىر كانى رىماندا بىرچىستىيە،
خاڭىكى دىرخشاۋى سىمان و وادەكەت خولندىر كى كورد يان تورك كە
ئىم دىدى بى لىخىۋانىن پى قىۋىندىيە، بىلام ئاگاھىيەكى تازى پى
دىگات كە دىتوانەت بىگىرەتتى و سىرى. دىخەك كە خولناۋىبوۋنى
كەملىگا بىھى تىسكىۋونى بىرگى شوناس كانىيانى و، ئىم
روۋتبوۋنى وى ئىنسانى لى ھىموۋ شىتەكى دىكى بى پىۋىستىرەكەت.

ئەو تانە لەبەرەبار هات و هاواری ئازا باکلاندا بە ئۆوای مرقەم
لەبیرکراوەکی خەیی بێنەت و فەری زمانی کوردی بێتەو، عەلی
ئەحسانى بەچکە میت و جەلادى زیندانەکانى دیاربەکر، لە ئاخاوتنەکی
هەتا بەبەی سەرنجەکانەشدا، گوومانى لە کردەوایەکی وا هەیه. کە
ئەگەرچین دواى چینیشت ئەو مەخلوقە بەشکەنەت دەووت لە منداڵییەو
لە ناویدا دروستیکردوو، دەکرە لە ژەر دوا چیندا چى هەبەت: "گەر
وابەت خەت وەرەن دەکەیت و ناگەیتە هیچ، من باوکم وا هەستیدەکرد
لە ناخى مندا، لە قوولایى قوولایى مندا تورکەکی رەسەن هەیه،
وادەکات من تورکەکی ئەبەدى بم، من خەشم تا ماوەیەکی زەر هەروام

ههستد کرد، بام استی هیچ له ناخدا نیی، تش هیچ له ناخدا نیی، له ناخی مر قدا ت نیا مر ق هه ی، تورک و کورد و ئرم نی بوونیان نیی

گیاکانی دیک

له داگیرکردنی تاریکیدا، ئو له ت نها جروجانه و رکانی خ ره لاتى ئ ناد نین که د به رامبکر و بکوژر، ب لکو گر کیی کان، ئرم نیی کان، س شالیست کان و س ندیکالیست کان... به شکی دیکى ئ و گیاکان لاندن که جمهوریی تی تاز ناتوانت له ناوخیدا جیان بکات و. ئاخر ترس له وی دی و د و ت ت که یک زمان و یک ئا و یک د و ت به شو نی و ی تی، ه موو ئ وان د کات ئ و م ترسیی ن بینراوی که ه میش د به د ولت له ئاماد باشیدا بهت له برا ب ریا ندا.

لاکردن و له م گرفت ج راوج رانی دی ناو ه ناوی جمهوریی که ق واری ئم ئ مان ه ندی دی گ و ر ترد کات، تابل ی کی گ و ر تر پیشانی خو ن رد دات تا شنتر ئ و م زایک بینت که سیاسى ر سمی د ولت د ی و فر ر نگی له بس ن ت و. ئم و ن ی، د موچاوی "ئوانی دیکى" ناو تورکیا زیاتر د رد خات و دیم ن کی شنتر به د س لات و ناو نی کی ئ و د دات.

هه نانه ناو و ی خ و ن و م راقی گروپ ئ تنی و بزووتن و سیاسیی کانى دیکى ناو تورکیا به و زانیاریانى به اختیار ع لى له ر مان که دا پیشکشی د کات، د رخ رى ئ و ی که نووس ر چ ئ نچ و ماندوو بوون کی گ و ر ی له به د سته نانی زانیاریدا به خ رجدا و. به اختیار به م که شش نو یی، که کردن و ی که م یی باب تی گ ر نگر که ه ر ی که یان د کر که ر ستی ئ مان کی س ر ب خ بهت له دوو تووی کت ب کدا، توانایه ش خسیی کانى خى ه ندی دی د بات س ر و نیشانی د دات که هیچ جوگرافیا ی کی تایب تی ناتوان ئ یگری ئ و ی به پ کب ن تا بیکات س ر ز مینی ر مان کی نو. ئاخر خو ن ر له م کت ب دا ه ر و و ب رووی زانیاریی کی ها ک زایى نیی له به ران ب ناوی شو ن و گ رانی و ک سای تی سیاسى و هون رى که م لگای کی دیک و که هی خى نیی، ب لکو به شکی شاراوی م ژووی ق تل و عامی گر کیی کان و س شالیست کانى ئم و لات زیندوو د کات و و ئم م ژووی گ ر نگی ناو تورکیا، له یگای پال وان کانى ناو داگیرکردنی تاریکی و، تیشکی د چیت س ر.

کاتک ج لاد د دو ت

به اختیار ع لى ی که که له نووس رانی کورد که ز رترین پ ی ل س ر

په یو نډی نوان سږدار و کښل، چېلاد و قوربانی ښکړدته و. دووبارې چېختکړدن ته لېم باب ته، دکر هسټی خ دووبارې کړدن ته وې نووسر لای خوښر بېجېښته. بېلېم لې رمانېکدا کې د ربارې سږدسټی و ژېردسټی، اسیزم و کوی و د ربارې یېکې لې خوښاویترین جومگه کانی مژووی نوې تورکیای، ناکرې ئېم باب ته و په یو نډیان نښته وېری رمانک، ئېگر بېلېم، شات وېری رمانک. بېلېم بېوې بېختیار هژموونیېکی گورې لې په یو نډ بې کارکړدن لېسېر ئېم پرسپاران هې، هېموو توانایې کانی خې لې ئاسټېکی بالاتردا لېم رماندا ترخانده کات بې دووبارې سرنجدان ته و لېم پرسپار کې بې بېوای من، د رگایېکی گورې د کات ته و لې بېرانېر خوښندن ته وې داگیرکړدنې تاریکیدا لې تورکیدا کې لې کم لگای کوردستان زیاتر په ویستی پېی ته بې ئې وې بتوان بې نیگایېکی دیک و سرنج لې خې بدات.

نووسینی داگیرکړنی تاریکی بې بېختیار غلې سېبارت بې په یو نډی نوان مافی زمانداری و نېوونی ئې و ماف لې کم لگای تورکیدا، وېک ښیستن وای بې ناو کېکې یېکی میندا. نېوونی دیدېکی هیومانستانې بې هېز لې کاتې تېپېن بې ناو ئېم کېکې میندا، دکرې نوستر بختې ناو باز نېوونی متمانې خوښر و، کاتېک ئېگرې تاوانېبارکړدنې ئې و بې ئینتیمې بې گروپی زمانلې و تکر او کان وېک تارمایېک بې سېری و، سېر د کات. بېلېم بېختیار غلې لېم تاقیکړدن ته وېدا، بې بېوای من زېر سېرک و توان دتددر.

با سرنجېک لېم ئاخوتن سرنجېک شې نوان دوکتېر سینان و غلې ئیحسان بدېن لې چېگایېکی رمانکدا: (استی زېر د ترسم، بېشی ئې و گونا هې گورېم هې کوردېکان لېمنېوورن. هېندې جار هېستدېکم رېژېک تېلېم لېدېک نېو، ترسېکی گورېم لې و هې. د زانیت چې نډین سا لې مېوېر ئېفسرېک چې په گووتم؟ گوو تی: ترسناکترین ساتی مژوو ئې و یې کې قوربانی چېلاد کې د کوژت. لېم پرسې بې وادېت، ولام کې ئې و بوو: "چونکې ئې و قې لې مېچېکی قوربانی دایېکاتېک تېور کې د کیشته بېسېری چېلادا، زېر لې و قې گورېتر کې لې دسټی چېلاددا بوو"

داگیرکړدنې تاریکی ناکرې وېک تېلې قوربانی لې چېلاد سرنجې بدرتې، بې تایبته لې بوونی ئې گورېکی واهیدا کې گوا یا رمان لې زمانې زمانلې و تکر او کان وې دتېگېان و. بېلکو ئېم رمان کېشکې بې ئې و چېلاد و قوربانی لې دوا میراتې ئاکانس و چې نرالې کانی دین و سوپا و، پېک و لې بېرانېر ئا و نېکدا

راوځستن و له رووخساري يې کډی وردبندوو.

تاقی ناو دیوارک (4)

ښکارک له مېدانی سرکې گورې پايتهختی عوسمانیېکاندا، لهسر دیوارکې نړیکې مېداندا، تاقک له ناو دیوارکدا دروستکراوو. لهو تاقدا، کلهللسرې ئو یاخی و شگلراندیان دادنا تا خلکې سرنجی لېبدن و بزاندن دږننجامی سرېرزکردنویان لهبرانېردسلاتېخلافتدا، سریان به کو دگلېند. ئم تاق، هیچ کاتک به کلهلېکې سرېردراو نهووه. ئوتانن "تونجی هتا" له دشتایې تاریککاني ناو بالکانوه، به خپې و ځړې بانې ئسپکانه و سندوقی پللسهه و کلهللسرکېو، به بېلېوې تا سرې برادرې "علي پاشا" ک نوښري سوټانی عوسمانی وو له ئلبانیا بگلېندې پايتهخت.

"تونجی هتا" به گلېاندنی کلهلې علي پاشا به پايتهخت، به ناو زنه جړاوچرککاني ژړدسلاتېخلافتدا دږوات و ئو تاریکې و بېدنگیې دېلېت ک دسلاتې سوټان له سلېندوهو زمانلېسندنوې هاولاتیانې ناو زنه جړاوچرککاني مملکدا، دروستی کردوو.

ئمې سرېو کورنې رمانې "تاقی ناو دیوارک" (ئیسماعیل کادارې) نووسلې ئلبانیای به درختنی ئو برېریدتې ک دسلاتې سوټانکانه له بالکاندا خوځاندبوویان.

ئو به وردی ئو سیستمې نیشانی خوځندږدات ک چېن سلېندوهوې زمانکانه و ئو دسنگاو ئیدارانې له دږی سازکراوو کاردکات. بهختیارعلي له داگیرکردنی تاریکیدا، ئم نهخشې سلېندوهوې زمان له مملککټې بچووکېووهوې دواي خلافات و دروستکردنوهوې جمهوریتې تازدا لایېن دسلاتدارانې تازوه، بهشیوېکې فراوانتر و وستایان، له برانېر زمانکې تایبیدا، دکشت و ئو ترس و بېدنگی و بزمانیې ناو کماري ترس، له ئفسانېکې مډرندا پيشانی خوځندر دات.

دښن: نیگارکشی چینی "هو تاو تزو" ښکارک له زممنې دسلاتې فرمانېوایې بندماي "تانگ"کاندا، سرنج له تابلېکې تازکشرایوې سر دیوارکې برردم خې دات. له پېکدا دسټی دات به یېکدا و دږگای پرستگکاني ناو نیگارک دکرندوه، ئویش دچیت ناو تابلکې خپوه و وندېت.

من کاتک له خوځندنوهوې "داگیرکردنی تاریکې" دېموه، ئو کاتانې کتېکې برردستم دادخم، هسندکم ئم کتېدې دېتې تابلېکې گورې برردمی من و به هیچ ئرک و زحمټلخلکردنک،

تہ نانت بے ہیچ چہ پلہ لہ دانہ ک کہ "ہو تاو تزو" پیویستی بوو بے
 ئووی دہرگای ناو تابلہ کای بے بکرہ تو، دہم ناو تابلہ ی "ہو
 داگیرکردنی تاریکی" پیو. راستان دہوت، من خیشم نازانم، کای
 تیایدا دہم دہر.

2021-01-03

<http://www.litteraturmagazinet.se/joseph-conrad/morkrets-1-hjarta/recension/sebastian-lonnlov>

2. بختیار علی، داگیرکردنی تاریکی ناوہ ندی ۲۰۲۰

3. کتبی پیرز بیلکا لاپ 2017

Nischen i muren Ismail Kadare Bonniers 1986 .4

Myten om Wu Tao-tzu Sven Lindqvist Norhaven Paperback .5

A/S 200

له مـهـ تى مـژوودا كـتـبـكـ بـ
هـخـنه كـردنـى كـمـهـ گـهـ . سـهـ دـيـقـ
سـهـ عـيـد ـ وـا نـدـزى

بـگومان هیچ کـم مهـگه یه کی مرـفایه تی نییه، له سهـره تـای دروست بوون و سهـره هـدانییه وه، وهـك کـم مهـگه یه کی پـشکه و توو ژیاړی و برـفـگـت، دروست بـیت. ته نـانـت مرـفایه تی له کـم نهی سهـره تـاییه وه تا کو سهـرمایه داری، بهـچه ندین قـناغی ژیاړی و زانستیی تـپه یـوه، تا به دنیای ئهـمـان که به دنیای گـلـبـالیزم و تهـکنهـل ژیا و مـدـرنه بوونی ژیان ده ناسـرت ده گات. بـیه سرووشتی دینامیکیانهی ژیا نه، که گـانـکاریی و پـشکه و تن و دا هـنـانه ژیاړی و زانستیه کان، دهـبنه بهـشـك له کـم مهـگه. بهـام ئه وهی لـره دا گرنگه ئه وه یه، که هـموو ئه و ژیاړی بوونهی کـم مهـلگه، دهـره نجامی چ دیدگایهـك و کامه تـوانینه؟ ئایا وانی نی نا ئه قـانی و سـزداریا نه، دهـتوانـت کـم مهـگه بهـره و کرانه وه و پـشکه و تن بهـرت؟ ئایا له نه بوونی دیدگایه کی ئه قـانیدا، دهـکر بـین کـم مهـگه دهـتوانـت پـش بکه وـت و له دگما بوون و نه ریت پاړـزی و سوونه تی

دهرېچېت؟ بـیه هه موو پـشکه وتـنـك له هر ووـکی ژیا نه وه بـت،
 بزوـنهرـکی له پشته، که ئه ویش دیدی ئه قـانی و خوـندنه وهی مه عریفی
 و هـخنه ییانه ی بوون و ژیا نه به ئاراسته ی جیاواز، به ئاما نـجی
 یفـرمکردن و هـخنه کردنی هه موو ئه و تـوانین و دید و ئه قـه
 دـگما و ناـشنانه ی که به ربه ستن له به رده م پـشکه وتنی کـمه گـدا.
 مرـفایه تی، که زـرجار ئه وروپا به نموونه ی پـشکه وتن و ژیاریبوونی
 ژیا ن ده ناسـنـت، سه رده مانـك سه ری گالیلـیان ده بـی، سو قراتیان
 ژهر خوارد کرد، وهـل به نـسانس و شـشی پـیشه سازی و نـشـگه ری
 و جیا کردنه وهی ئاین له کـمه گـه و له سه رووی هه موو ئه مانه شه وه، به
 بوونی دیدـکی هـخنه ییانه ی ئه قـگه را، توانیان پـشکه ون و ئـستا
 وهـك نموونه یهـك له دابـانی سیاسی و فره هـنگی و زانستی و ژیا ری، له
 گه نـژه هـات ده ناسـرت. له کاتـکدا میراتی فره هـنگیانه ی
 نـژه لات، له وو ی مـژووی و بنه مای فیکریه وه، له مـژووی فره هـنگی
 ئه وروپا ده وـمه نـتره. ته نانه ت خانی چوارد سه د سا له مه و به ر و
 دوو سه د سا پـش ئه وروپییه کان، باسی بنه مای نه ته وه یی و دیدگای
 هـخنه یی ده کات. وهـل ئـستا ئـمه له و په ی دواکه وتووی و په راوـزی
 ئه و وـاتانه داینه. بـگومان ئه مه ش هه مووی دهره نجامی نه بوونی
 دیدگایه کی ئه قـیه. له و سـنگه یه وه کتـبی (له مـه تی مـژوودا)
 یه کـکه له و کتـبانه ی که له په راوـزی نه بوونی ئه و دیده
 ئه قـگه راییه له کـمه گـه ی کوردیدا، هـخنه ی تاك و کـمه گـه ده کات و
 دهره نجام و لـکه وته نه رـنیه کانی به سه ر کـی کایه کانی ژیا ن باس
 ده کات. ئه م کتـبه، له کـمه گـه و تارـکی جیاواز پـکهاتووه، که
 خوـندنه وه یه که بـ دیارده و خاسیه ته کـمه گـه یه تی و په روه رده یی و
 سایکـلـژیه کانی تاك و کـمه گـه له ههرـمی کوردستاندا.

نووسه ری کتـبه که، وهـك سـسیـلـژستـك و به دیدگایه کی هـخنه ییانه ی
 ئه قـیه وه، هـخنه له و نه ریت و نـم و شـوه ژیا نه ی ئـمه ده گرـت،
 که له چوارچـوهی ئه و ووبه ره کـمه گـه یه تییه دایه، که پـی ده گو ترـت
 کـمه گـه ی کوردی. واتا په یوه ندی مرـفی کورد به گشتی و به و ژینگه و
 دوروبه ری تیایدا ده ژیت و ته نانه ت که سایه تیانه ی خـشی، له
 په راوـزی هه سـه نگانـدن و خوـندنه وهی ئه و په یوه نـدیانه دهر ده خات.
 یه کـك له دیارترین ئه و بابـه تانه ی له م کتـبه داو له کـی و تاره کان
 نووسه ر به وردی له سه ری ده وه ستـت و شـقی ده کات (غیا بی ئه قـیه)
 لای تاکه کان. بـگومان ئه مه به و مانایه نییه، که مرـفه کان هـش و
 تـگه یشتنیان به فـمه میلییه که نه بـت. بهـکو به ومانایه ی
 نه بوونی هـچ دیدـکی ئه قـگه رایانه یه، بـ خوـندنه وهی ژیا ن و
 ده وروبه رو ئامان و تـه زین.

به بـواي نووسەر، تاكه كاني كـمهـگهي ئـمهـ بهـگشتي، هـندهـي خـمي (سك و بهرسكيانه) وهـك ئهـوهـي نووسەر نووسيوهـتي، هـندهـ عهـوداـيـي مهـعريفه و زانين و تـگـهـيشـتنـي ئهـقـاي و فيكرهـيانـه نـين بـ بوون و ژيان. له هەر شوـنـكـيش جـلهـوي مـرـقـفـ له برى ئهـقـ كهـوته دهـست سـز، ئـيدـي بـزـنـهـري ژيانـي تاكهـكان بـگـومان ئهـقـ نـيهـ، بهـكـو جـرـكهـ له خـرـشانـي كـاتي و هوتافـي و سـزاوي. لهـو وـانگـهـيهـوه، نووسەر باس له چهـمـكي (بهـهـاري عـهـرهـبي) دهـكات و ئهـو هـكارانه دهـخـاته بـوو، كه بـچـي نهـبوونه زامـني سهـرـكهـوتـني ئهـو شـاـنه و له برى گـگـانـكـاريـي يـشهـيي، هـهـمان شـانـي سـياسـي پـشـوو بهـردهـوامـي هـهـيه. نووسەر نهـبووني ئهـم گـگـانـكـاريـانه دهـبهـستـتهـوه به نهـبووني، ديدگـايهـكي ئهـقـاي بـشـشـوگـانـكـاريـي. چونكه بهـهـاري عـهـرهـبي، تهـنها خـرـشانـكـي جـهـماوهـري مـيلـليـانه و هـهـمهـكيـانهـي كـاتي بـوو، هـهـر گـگـانـكـاريـهـكـيش بهـرمـهـبنـاي ئهـقـ نهـبـت، ئهـوا ناـتـوانـت هـيچ واقـيعـكـي تـازه له ژيانـي كـمهـگـه بـنـتـه ئـارـاوه. چونكه له بـنـهـتـدا ئهـوهـي دهـگـانـدرـت كهـتـواره سـياسـيهـكهـيه نهـك ديدگـاو پـاشـخـانه هـزريهـكه. هـهـبهـته ئهـمه بـ عـراقـيش هـهـر ئـستهـلـرهـوهـش دهـبينـين كه دواي ده سا له ئـاپـهـين و بهـهـاري عـهـرهـبي، دـخـي ئهـو وـاـتـانهـي ئـاپـهـينـيان تـيـادا كـرا نهـك هـيچ گـگـانـكـاريهـكي به سهـردا نهـهـات، بـگـره خـزگـه به سهـردهـمي پـشـووـش دهـخـوازن.

باسـكـي دـيـكهـي نـو ئهـو كـتـبه، له بارهـي دياردهـي كـچـكـردـنه له كـمهـگـهـي ئـمهـدا. هـهـبهـته كـچ بهـشـك بـوو له سـرووشـتي كـمهـايهـتيـانهـي تاكي كورد كه ئهـمهـش ئهـنگـدانـهـوهـي ئهـو بارودـخـه كـمهـايهـتي و سـياسـي و نهـتهـوهـيهـيه بـوو، كه به درـژـايـي مـژـوو كورد تـيـادا ژياوه. لهـو سـنـگـهـيهـوه، لـشـاوي كـچـكـردـن بـ دهـرهـوه تاكو ئـستـاش بهـردهـوامـه. پـرسـيار لـرهـدا ئهـوهـيه، ئهـو كـچـكـردـنه چـي له ژيانـي ئهـوان گـگـايوه؟ تاكي كورد كه دهـچـته هـهـندهـران، به گـشتـي چ گـگـانـكـاريهـكي به سهـر هـزرو دنـياـبينـي دادـت؟ به بـواي نووسەر، تاكي كورد تهـنها جوگـرافـيا جـدـدـت نهـك كـولـتـور و هـزر و دنـياـبينـي ئـژهـهـاتـيـانهـي خـي. بهـرـكهـوتـني ئهـو به خـرـئاوا، بهـرـكهـوتـنـكـي باسـيـفه و ناـتـوانـت، له پـهـراوـزـي ئهـو هـموو داھـنـانه زانـستـي و ژيارـيـانه، پـشـكهـوتـن و گـگـانـكـاريهـي مـژـووـيهـكاني خـرـئاوا سوود بـيـنـت و دواجـاريـش بـتـه كـارهـكـتـهـر كـي ئهـكتـيـف و خـهـرمانـهـيهـكي گـهـورهـي ئـشـنـبـيري و زانـستـي و فـهـرهـنگـي بـونـيـاد بـنـت و دواـتـريـش ئـنوـنـي تاكهـكاني كـمهـگـهـي خـي پـ بـكات، بـيه دهـبينـين لاواـزـتـرين و بـ هـزـتـرين لـبي جـيـهـاني، لـبي كـوردـيهـيه له سهـر ئاستـي دنـياـدا، وـراي هـهـبووني ئهـو هـموو نوـنـهـرايهـتي و پـهـيوهـندـيه دـبـلـماسـيهـي

حکومه تیش له گه وټا تان هه یه تی. له کات ټکدا ده کر ټو ک چکر دنه به دیو ټکی ټه ر ټنی و له پ ټناو یه کڅستنی توانا و دا ه ټنانه ټه ق ټی و زانستی و ژیاریه کانی تاکی کورد، به ئامانجی خزمه تکر دنی نه ته وه که ی ټان سوودی ل ټ بېنرا بایه، به ټام به پ ټچه وانه وه یه، باس ټکی دیکه ی ن ټو ټه و کت ټبه، که نووسه ربه (ټایدزی کولتووری) ناوی ده ب ټت، له باره ی کولتووری کورد به گشتی و ماکه کانی نام ټبوونی تاکی کورده به و کولتوور و فره ه نگی ټی.

هه میسه له ټ ابر دوودا، نه یاران ی کورد هه و ټیا نداوه، ټ وحیه ت ټک له ناخی مر ټقی کورد دروست بکن، که کولتوورو فره ه نگی ټی به لاهه گرنګ نه ب ټت و له په راو ټزی فره ه نګ و سه ر خانی ک ټمه ټایه تی نه ته وه کانی تر دا ب ټت. ټه مه ش به ټوونی ټه نگدانه وه ی له سه ر ژیا نی تایبه تی و که سی مر ټقی کورد هه بووه. به گشتی کت ټبه که چه ند با به ت ټکی دیکه ی گرنګیشی ت ټدایه. به رله ک ټای ی ده مه و ټ ئامازه به وه بده م که زمان ی نووسینی ټه و کت ټبه، زمان ټکی ک ټمه ټایه تیانه ی ساده و ساکاره. ته نانه ت خو ټنهر به رچه ند دهسته وازه یه کی میلی ده که و ټت وه ک: (سک و به رسک، له وه ټاندن، گا ټان، بارګه و بالیف) دیاره ل ټره دا نووسه ر مه به ستی بووه به هه مان ټه و زمانه ی تاکه کان ټان بیا ندو ټن ټت. ټه مه ش له پ ټناو ټوونکر دنه وه و ت ټگه یشتنی زیاتر، یاخود به ش ټوه یه ک که بګونج ټت له گه ټه ټه نګاندنی میلی یانه و ک ټمه ټایه تیانه ی ک ټمه ټگه ی کوردی. چونکه ز ټر گرنګه به هه مان زمان ی هزی ټه و ک ټمه ټگه یه، خو ټندنه وه ی ک ټمه ټایه تی و ده روونی ب ټ تاکه کان بکر ټت. ټه هه ندیه کان که نه یان توانی هیچ گ ټانکاریه ک له ک ټمه لګه ی کوردی ب ټننه ئاراوه، له ټاستیدا زمان ی دواندن ی ټه و ک ټمه لګه یه یان نه ده زانی و به زمان ی فه یله سوفانی ټه وروپا ده دوان، که ټه مه ش که ل ټن ټکی گه وره یه له ن ټوان تاکی ساده ی کورد و زمان ی هزر و خو ټندنه وه ی ټه و ک ټمه لګه یه. ب ټیه خو ټندنه وه ی کت ټبه که، ک ټمه کی خو ټنهر ده کات له باره ی ز ټر پرس و با به ته وه که گرنګه بیخو ټننه وه و بیزانن.

▪ ناوی کت ټب: له م ټه تی م ټژوودا، نووسینی: محمد ته ها حوس ټن، ب ټاوکراوه ی: ده زګای ټ ټ سا 2016 هه ول ټر.

خودی پل لمان خە مەزەلە یە و وودانی مەزەلەش تەیدا ، ئاسایی . . زاهیر باهیر

زاهیر باهیر
16/01/2021

هەشە ئەم دوايە بە سەر کەنگریسی ئەمەریکا نە ما یە سەرسامبوونە و نە تەرامانیشت. ئەوێ کە ل 6 ی ئەم مانگەدا ل کەنگریسی ئەمەریکا وویدا ووداوەکی تازە نەبوو و کەتا رووداویشت لەو جەشە نابەت . هەشە خەکی ئیتر ئەستەوکان بووبەت یاخود جەپەکان بە سەر بینای پەلەمان ل زەربە وەت وویداوە لەوانە پەلەنیا ، یەنان ، بولغاریا ، ئیسرائیل ، ئەکرانیا ، بەلەوس ، ئەگەندە و ولاتانی دیکە .

لە وەلاتانەکیشتا کە ئەمە وویندەداوە وەکو بریتانیا لەبەر ئەو بوو ئەمان پەشوخت بە هەزارەها پەلیس و ئەسپسوار و سەگیان هەناوە ، لە ئاسمانیشتەو هەمیشە دوو کەپتەرک بەسەر پەلەمان و ما و ئەفەسی سەرکۆزیرانەو چاودەرییان کردوو ، دەنا جەندەها جار لە لایەن خەپشادەرانەو بە شکاندنێ دەرگای پەلەینی بەردەم ما یە سەرکۆزیران ، هەشکراوە ، بەمەم شکستیانەناوە .

ئەمە سەررەای ئەو هەشە کە لە جەندەها وەلاتا شەبە کەس و شەرە کورسیی لە نەوانی پەلەمانتارەکانا ویداوە لەوانە پەلەنیا ، ئیسرائیل ، تورکیا ، عێراق ، کوردستان . . تد . خودی پەلەمان خە مەزەلە یە و دەرکەت مەزەلەش تەیدا رووبەت .

ئەوێ کە ئەم روداوەی کەنگریسی ئەمەریکای گەورە کردوو و کردەتە ویردی سەرزمانی میدیا بە تەبەت میدیاکانی ئەمەریکا و ئەوروپا ، ئەوێ کە دەیەنەوت پیمان بەلەن لە وەلاتەکی دیمەکراتی وەکو ئەمەریکا دا ناکەت ئەو وەووبەت !!! ئەو شکاندنێ حورمەت و قودسییەتی پەلەمانە ، ئەو سەوکی تەیکردنە بە پیاوانی کەنگریس کە نوێنەرانی گەلەن ، ئەو تەپەاندنێ هەبە سوور و کەتای سنوری ئازادی تاکە ، ئەو بەفە یە و گوناحی کەبەرە یە .

لە حەقەتدا ئەوێ کە لەو کرا مەترسی نەبوو بەسەر دیمەکراتییەت ، چونکە خودی پەرسی دیمەکراتیی ، لەو بزر و بوونی نییە . هاوکاتیش هەشە کیش نەبوو بە سەر دەسەلاتی ئەمەریکی و پەلامەکی

جڳرگبڻانڻش نڀو ٻڌو ڊوڻيا و حڪومت و ڊوڻو ٽڻڪاڻي . هڻرچي ڊسڻا تداران هڻن لڻ هڻر شوڻڻڪي ٽڻم ڊوڻيايڻ بن خڻيان زڻر باش ڊڌانن ڊيمڪراتي وجودي نيڻ و باس لڻوڪرڻي ٻڌ گڻمڙانڻي ڊڻنگداران و هاوڻا تيانيانڻ، ٽڻوان ڊڻزن ڪڻ ڊيمڪراتييت ٽڻڪسييڪڻ و ڪڻ گڻيانڻنيي مڻنز ڪاريان پڻي نامڻڻت و ڊڻتوانن ٽيڻي ٻڌن.

ئایا خودی دیم کراتی وجودی هی؟

قسمی سیاسیہ کان و بزنسمان و خاوسامان و میدیا شتہک و واقعیہ شتہکی دیکہیہ، دیمہکراتی و کمہمی دیمہکراتی و حکومتی دیمہکراتی لای ئمان ہر لایہی ہہ ہزاردنی حوکمہانان دہگریتہو، کہ لہو ہہ ہزاردنہدا ہہ ہزاران و چہوساوان شتہک ناکہن و مافہکیان نیہ جگہ لہ جہہجہکردنی فرمانی فرماندہران، جگہ لہ مافی ہہ ہزاردنی چہوسہنہران، زامان و بکوژانی خہیان،

[illegible][illegible]

لە سەرپاوی دنیادا ئو و استییه سەلمنراو کە بەیارە گەنگەکان، چارەنوسیەکان، تەنانەت زەرەکیش لە بەیارە بچوکهکان هەرگیز نایهێو بەردەمی دەرنگدەران. بە نموونە بەیاری هەبێشی ئێمەریکا و

بریتانیا و وِلاتانی دیکه به داگیرکردنی عراق. له‌م‌دا پرس به کس
نه‌کرا. به‌ان و که‌مکردنه‌وی بیم‌کان و فرشته‌نی سامان و موکه‌کانی
ده‌وشت که به موکی گول ناورده ده‌کرت، ده‌نگدِر و هاوولاتیان به
خبر ده‌بن له‌ی تا‌کو له‌ میدیا‌کانه‌وی ده‌ی‌بیستن. دانانی سره‌کی
پولیس و ده‌سگه‌ی سیخو‌ی و سره‌کی بانق و ده‌زگه‌ی دراویدیه‌کانی دیکه و
سره‌کی دادگا و به‌یوه‌به‌ره‌ی گوره‌کان نه‌ک ئه‌مانه‌ش ناگه‌نده‌وی به
پرسی خه‌کی به‌کو ناخه‌نده به‌ردم په‌له‌مانا تارکان،
نوه‌نده‌ره‌کانمان.

به‌کورتی ئه‌وی که په‌په‌وه ده‌کرت ناوی به ناوهره‌که.

ٲا يا حڪومٲ تي ڪي ڊيمڪراٽي ٻوٽي هٻوٻ يا خود ٻوٽي هٻي؟
 ڊٲوانين ڀرسيار ڪٲ ٻٲ ڄر ڪي تر بڪٲين ٲا ڊيمڪراٽي و
 ڊيڪٽاٲريٲ هٲري ڪٲ شٲين؟

ئۇندى من بىر مېت و بزىم حكوم تىك نىي ك ئىگى ر بى
 چار كىش بووبىت توندوتىژى بىرانبىر بى ھاوۋا تىانى، دىنگىد رانى،
 بىكارنى ھىنا بىت. حكوم تىك نىي و نى بوو ك ھى رىك دىوى
 ھى بووبىت واتى ھى ر دىكتاتىرىيى يا دىمىكراتىيى، حكوم تىك نى بوو و
 نىي ك سىروشتىكى دىمىكراتىيانى بووبىت يا خود پىناي بى رىك
 لايىنى حوكمىانى لى دىمىكراتىيى يا دىكتاتىرىيى، بىر دىت ، نى شىراۋ
 كى رىك شىۋازى حوكم بىكار بىنىن .

زانینی هه‌کارێ لێژکیانێ ئێمەش هه‌ر زه‌ر ئاسانه‌. حوکمه‌انی دهبه‌ت به‌سه‌ر که‌مه‌یه‌ خه‌که‌که‌دا بکه‌ت، به‌ ئه‌وه‌شی که‌ حوکمه‌کراون، فرمانه‌که‌راون، له‌هه‌مه‌ دهرنه‌چن، سنور نه‌به‌زهنن، وه‌لایان به‌ حوکمه‌ت و دامه‌زراوه‌کانی هه‌به‌ت. هه‌ر له‌ خه‌ت لایان دا و وه‌لایان نه‌بوو ئه‌وه‌ ده‌که‌رت که‌ حوکمه‌ت توندووتیژیان به‌رانبه‌ر به‌کاربه‌هێنه‌ت، به‌ ئێمه‌ش حوکمه‌ت، ده‌وه‌مه‌ت په‌یوه‌ستی به‌ جیهازی سه‌رکه‌وتکردن له‌ په‌لیس و سوپا و سیخو له‌یه‌.

حکومت، دولت، یا نیی یاخودی دیمکراتی نیی و نابت،
دولتیش یا بههز یا له دایمانای زرجاریش به بیکاردن وای
خی به هزکی دیک و. ئوی که حکومت، دولت هیتی سروشتی
دیکتاتریان، فاشستیانی خیتی که گانیی به نیی و بهساریدا
نایت. هرچیش دیمکراتییکی و دیکتاتیریکی تی مایل، شهوازی
حوکم، که جاری واهیه پیوستی به نواندن تزلزل نرم و نیانی
و کردنی چاند چاکسازییکی لاوکیانیه، ئا لم باردا و امان
پدناسانن که دولت دیمکراتیی. کاتیکیش که مانوی خی
پیوستدکات، تووند و تیژی به کاربه نیت و سرکوتی هاوواتیان

بکات، حکومت و دواړو ټولنه‌ګانو په دیکتاتورۍ پیدې ناسره نږدې.

په لاماری لایه نگرانی ترامپ په ستر کې نگرېس، نه‌مانه کېن و په‌چې؟
نښتاش با لږه و سرنج‌کې حوکمی ترامپ له نه‌م‌ریکادا بدین و
دوا تریش په‌ګډه ج‌ماوهر په‌په‌کې .

م‌ژوو په‌کې کې حوکم‌کردنې نه‌م‌ریکا له نه‌و پارتی کې ماری و پارتی
دیم‌کرات-دا د‌ستی د‌ستی د‌کات. نه‌م پارتان‌ش چ دیم‌کرات و چ
کې ماری هیچیان دیم‌کراتی نین په‌ام هر کام‌یان شوناسنام په‌کیان
په‌خ‌یان و رگرتوو و ج‌ماوهری خ‌یان ګرچې ګډه‌انی په‌س‌ردا د‌ت،
په‌لام په‌یان. په‌کې کیان حیزبی د‌س‌په‌یشتوان، بزنس‌مانان و
س‌رمایه‌داران. نه‌وی تریان ناوا ناوی په‌یشتوو و له میدیای
فرمیشدا په دیم‌کراتی داد‌نږت. میدیا و خ‌یان وا له خ‌په‌کې
د‌ګډه‌نن کې دیم‌کراتی‌کان نه‌ک هر د‌ست، په‌کو حیزبی په‌شپه‌ستان
و خ‌په‌کانی په‌ګانه و کر‌کاران و ه‌ژاران.

په‌لام له استیدا جیاوازی‌کې زه ج‌وه‌ری له نه‌وانیاندا نیه. له
حوکمی هر په‌په‌کیان ګډه‌انکاری په‌س‌ر سیاس‌ته بن‌په‌تیه‌کانی
نه‌م‌ریکا، چې له ووی سیاسیه‌و یاخود کې م‌په‌ای‌تی و نا بووری‌و
تا اده‌په‌که هر نایه. د‌ست و دوژمن‌کان، د‌ست و دوژمنی ه‌ردوولان،
زهره و قازانجی نه‌م‌ریکا هرچې په‌ت هی ه‌ردوکیان.
په‌س‌ر په‌ب‌ژاردنې گشتی له‌و په‌په‌کی ه‌کجار خ‌په‌ای ته د‌چ‌ت،
په‌ن‌ګه باو په‌ن‌ک‌یت کې کولف‌ی په‌ب‌ژاردنې ا‌بوردوی نه‌م‌ریکا له
نه‌وانی هر ه‌موویانا 14 ملیار د‌لاری ته‌چوو، چ‌ند په‌په‌کی
خ‌په‌په‌دو نه‌و‌ندې ه‌ب‌ژاردنې 2016 بوو.

له ه‌ب‌ژاردنیشدا ه‌موو شته‌ک په ه‌ن‌انی د‌ن‌ګ، د‌کر‌ت، ه‌موو در
و د‌له‌س‌په‌ک وایه، ه‌موو بوختان و له‌ک‌دارکردن‌ک په زه‌اندی
په‌کدی ناسایه، نه‌وی له‌ژهر په‌په‌ای په‌نجا سا له‌م‌و‌په‌ری ج‌ن‌ګی
نه‌م‌ریکادا په‌س‌ر څ‌تنام، په‌په‌ی، د‌ه‌نږت‌ه‌س‌ر په‌په‌ی. باشت‌رین
کاته په‌میدیای نه‌م‌ریکا په د‌زین‌وی کاره نا په‌ووچو‌کانی
کاندید‌کان و ګا‌ته‌جا‌په‌ی دیم‌ن‌ی ا‌دیه و تی څی‌کانیان.

د‌نه‌د ترامپ له ه‌ردو ه‌ب‌ژاردن‌کې 2016 و 2020 کې وته
م‌ع‌ر‌ک‌په‌کی زه نا‌په‌ران‌په‌ر و م‌ترسیدار‌و له‌ګډه‌ میدیا و
نه‌په‌ریکانیا، په‌ام ه‌شتا له 2016 دا هر بریدی‌و. له 2020 دا
و‌په‌ای نه‌وی کې میدیای نه‌وروی و ناو‌خ‌ی نه‌م‌ریکا زه د‌ژایه‌تیبیان
کرد، کې په‌شی هر زه‌ری نه‌و‌بوو کې له ه‌ق‌تدا ترامپ زه په
جوانی و‌کو خ‌ی و‌ا‌ت و ج‌وه‌ری سیست‌می س‌رمایه‌داری و د‌و‌په‌تی
نه‌م‌ریکای نیشاند‌داین، کې بوو ه‌ی خولق‌اندنی بزوتن‌وی

جځم ماوږی گډوډ، مانگرتن ، خپشانندان کځ ماوږی کی زږ زږ بوو
نځم ږیکا نځوږی بځ خځوږی نځدیوو. هاوکاتیش پرسی کځرځناش
زږرږی کی زږ گډوږی لځدا بځام هځشتا توانی 74,222,958 دځنگ لځ
بځرانږ جځی بایدن-دا 81,283,098 بهځنځت کځ بځ ځځی سځدیش
ترامپ لځس 46.8 و بایدن 51.3 دځنگیان هځنا. لځ استیدا جیاوازی
نځوانی دځنگځکانیان 7 ملیځن تځزځ زیاتر بوو، بځام بځ بځراورد
بځ هځبځرارږدنی 2016 ترمپ 11 ملیځن زیاتر دځنگی هځنا.

نځم گډوږ ترین هځبځرارږد بوو لځ مځژوی 140 ساځی نځمریکاځا کځ
زیاتر 159 ملیځن کځس دځنگیان داوځ. نځم ژمارځ گډوږی کځ
دځنگیان بځ ترامپ دا زږرږیان کرځکاران و هځژارانی نځم ږیکا
بوون تځنانت بځشځ لځ پځستځشځکانیش دځنگیان بځدا. استځ ځځکی
استځو و فاشستځکانیش دځنگیان بځ دا بځام نځمانځ هځرگیز زږینځ
نځبوون، زږینځی دځنگځرانی ترامپ وځکو وتم کرځکاران و ځځکانی
هځژار و ئاسایی نځم ږیکا بوون . نځم ځش بځ گاځتځ نځبوو لځبځر
نځوږی لځ 3 ساځی یځکځمی حوکمیدا، ژیانی نځم ږیکیځکان بځ بځراورد
بځ جځرج بوش و هځتا نځباماش باشتو بوو. بځ نموونځ: ئابوری
نځم ږیکا بځ ځځی لځسځدا 2.5 هځځکشا، ژمارځی بځتا لځ
دا بځزیندا بوو تا گځیشتځ ځځی لځسځدا 3.5 ، داهاتی ځځکی بځ
بځی 6000 دځلار ساځانځ سځرکځوت، لانی کځمی کرځی بځ کرځکارانیځک کځ
سکیځیان نځبوو یاسیکیځکی کځمیان هځبوو بځرکړدوځ، بځام نځمانځ
هځر لځ 3 ساځی یځکځمی حوکمیدا پځش هاتنی کځرځنا. نځم جگځ لځوږی
ترامپ ځی بځ دوور گرت لځ شځر لځ تځک کځریای باکور، نځران، ووسیا
، کشانځوږی بځشځک سوپای نځم ږیکا لځ نځفغانستان و لځ عځراق و
گځاندنځوږی سځربازان بځ ناو کځسوکاریان و سازشکړدن لځگځ
تالیبان، هځروځها دوو سځرکړدځی گډوږی تیرځریستیځی ، بځغدادی و
قاسمی سولځمانی ، لځناو برد کځ سځراپای حوکمدارانی نځورویا و
میدیا دځر بځم وځستانوځ. نځمانځ هځکار بوون بځ جځماوږیوونی
ترامپ و هاتنی ځځک بځ سځر سندوقځکانی هځبځرارږد .

نځگځر تځبینی بکځین نځوږی دځبینین لځ زږ وځاتی نځوروی و
نځم ږیکاځا بځ گوږږی داخوازی و پځویستی سځرمایځ، کاپیتاځیزم ،
لځ چځند ساځځکځا چځپ و پارتځ کرځکاریځکان و سځشیلدیم کراتځکان
دځنځ سځر حوکم و لځو چځند ساځځدا کځ ځځک بځی دځردځکځوت کځ
گځانکاری گرنځ وونادات جارځ تر حیزبځ استځوږی کان
هځبځبځرنوځ ، کځ لځ حوکمی نځوانیشدا دځستیان لځ بنی
هځمانځکځو دځردځچځت دووبارځ دځگځځنځو سځر هځبځرارږدنی

چې په کان، ئېستا د ښينين كې وړزى هاتنى حيزب ټاكنه او
ايسټه كان، تېماشا بكن هېر لې بریتانياو ټاكو ئېماني ا و
فرېنسا و ئېمريكا و سويد و بېرازيل فليپين، يېنان و پوټېنيا
ټاكنه او كان لې حوكمدان، دووريش نيدې حوكمې چې ند ساى ټايندې
چې په كان دووبارې وېكو د ډي ډي كېمې ئېم چېرځ، بېنډو سېر حوكم .

ئيتړ ټاوايې و ئېمېش چې سېرسو مان نيدې و ژيان لې ساى سيستېمې
پېلېمانتارييدا گېرانكاري جدې وونادات، هېر ئېمېش بې ټاكنې خې
كارايې لېسېر زېربوونې شېپېلې ايسستان و ټاكنه ويې و
هېرمونيان ، دادېت.

لېسېردېمې فرمانداري چې په كاندا ، سېشالديم كراتې كانا ، حيزب
كرېكاريې كانا لې بېر ئېوې كې گېانكاري سېر كې وونادات، گراني
و بېتېلې و بې خانوبېرې و قېرزاريې و هېژاري زياتردې بېت
لېپا هاتنى زياترى پېنابېران و كېچېرانا ... ئېمانې هېمووې دې بې
هېكاري زيادبوونې ژمارې ايسټ و فاشټ و مېلې ايسيزمانې و
فاشيزمانې . تېها جياوازيې كې ئېوې كې لې سېردېمې چېپ و
سېشالديم كرات و حيزب كېكاريې كاندا ئېمانې دېچنې ژېرزې مينډو
و خېباتي خېيان دېكېن و جارو باريش بې نيشاندانې هېز و بازوويان
دژ بې پېنابېران و كېچېرانا دې سېر شېقامې كان . لېسېردېمې
حوكمې ټاكنه كانيشا ئېمان لېژېرزې مين دېنډ دېرېوې و دېكېونې
خېباتي ټاكرايې و دېوېتېش بې نا ټاكنه وځې پشتگيريان دېكات.

Zahebaheer.com

نېهرې كېسې زانې وسې را نې يېكېتې نيشتمانې! سېردارې بدوېا دېمې

دېسېلې تي بېرژوازي لې كاتې قېيرانې كاندا كې رووبېووي نا ټاكنه زايې تي
جېماوېري دې بېتېوې بېهېي شكاندنېوې قېيرانې كانې بې سېر جېماوېري
كرېكارو زېحمېتېش وځېكې هېژاردا ، ناچار دې بې پاراستنې
دېسېلې ټاكنې پېنا بېت بې هېمووې سېركوت و درېوېوې وچېواشېكاريېك

، خۆككى كوردستان لى ماۋى ۳۰ سالى ئىمدىسىماتىدا ئىم دىياردىيان بىنيو بى چاۋى خىيان ئىستائىم دىسىماتى متمانى دىاندوو و چىتر خۆك باۋى ي پى ناكى .

قىرانى موۋچى دىيارتىنى ئىو قىرانانى يى كى ئىم دىسىماتى دزو تاچىيى بى جىگايىكى گىياندوو پىنا بى شىخ و فرىوكارىيىكانى ببات . لىم كاتىدا شىخ نىھى كىسنىزانىباشترىن ئامرازى بى ئىم فرىوكارىيى دىسىماتى . سىرانى دىسىماتىكى يىكىتى بى تايىبىت بىرھىم سالىحى سىرىكى كىمارو پاۋى تا بىبىنى ھاسىرىكى يىكىتى و ۋىزىگىشت و گوزار ، يىكى لى دواى يىكى سىردانى شىخ نىھىيان كىرد بى كىردنىۋى پىتتە بى كىرىبىلا كىردنى شارى سىلمانى و كىردنىۋى مىزارگىيىكى بى گىيى باۋكى شىخنىھى تا بىكى دىروشىكانى سىردانى بىكىن و لىم ئىگاو سىرمايىگوزارى بىكىن ، گوايا لى بىرۋىندى خۆككى نىدارى كوردستان دى بى وىكى نىھى خى ووتىچارى سارى كىشى موۋچى پى دىكات . ئىۋى نىھى ووتى دىرىكى تازى نى . سىرانى دىسىماتى كوردى ھىمىش ئىم قىسىيان دووبارى و چىند بارى كىردىتىۋى ئىمجارى ئىم دىسىماتى ئىم دىرى بى شىخ نىھى دىكا چىونكى بى گىمزاندى خۆك ئامرازىكى گىنجاۋ بىيان . بى ئىۋى بزانىن شىخ نىھى بىچى است ناكى سىرىتا دى بى بزانىنشخاىتى و سىفى گىرى و دىروشى كىكىردىۋى لى سىر بىنىماى دىرى و ۋىۋىۋى و فرىوكارى لى مىنداۋدانى كىمىگايىكى نىخوۋىندىۋارى دواكىۋتوو لى دايى بوۋى ، چىونكى كىمىگايى بى ئاگا و دىسىماتى زىردارى پىاۋى ۋىبازوسىختىچى دروست دىكا بى بىشنايى ئىمى با بىگىۋىنىۋى بى كىتەبىكى ئىحمىد كىسرىۋى كى پىش حىفتا سالى باسىھاتنى شىخ و سىفى گىرايى دىكا :

(كىسرىۋى دىربارى رىگو رىشى سىفىگىرى دىت "سىفىگىرى ھىروىك زىر شتى دىكى لىۋىلىسۋى يىنانىۋى سىرىھىداۋى ، دامىرەننىركى پىلوتىنسىۋى ۋىلىسۋى كىپىۋاى سىرچاۋى جىھان ھىمى ئىۋى ھى بى يىك شتى ئىۋىش خىدايى ، ھىموشتىكانى تىر لى و جىدا بونىتىۋى ، بى بى پىۋىستى مىرۋ گىرىدى مادىگىرى نى بىۋى خىرادىستى چىتۋى خىشىكانى دىيا نىكات ، ئىۋى گىشگىرو بىخود بىت دىتوانىت پىيۋىست بىتۋى بىخىداۋ پىروىردگارۋى) .

كىسرىۋى ئامازى بىۋى دىكات كى لىسدىكانى سىرىتاي سىرھىدانى ئىسلامۋى ئىم جىرى بىركىردىۋى ۋىلىسۋىيى يىنانىان روىانكىردى ۋىاتى موسىمانان رىتھىماتۋىمانىش زىاتىر بىۋىيان پىداۋ زىرى نىخاىند سىفىگىرى گىشى كىردى تىكىۋى خانىقا دامىزىرا بى ئىۋانى تىركى دىيان دىكىردى ۋىرگىكى زىريان دىپىشى ، ئىۋى دىت "ئىتر شىخىكانى سىفىگىرىش پاگىندى ئىۋىيان دىكىردى كى نوۋىنى پىغىمبىرو خىدان ، ھىموشتىكى ئىم دىيا بى دىستى ئىۋان دىسۋىۋى تىنانىت

کار گشت بوی بـ نئیزرائیلیش بـ بـ رامـ ندی شـخ عـ بدولقادی
گیلانی گیانی کـسی پـناکـشرـتـ")*

ئستا وازانیمان بناخی سـرهـدانـی شـخ و سـفی گـری چـیـ ئـنـجا
دـ بـ بزانیـن شـخ نـهـری کـسـنـزانی و دـسـاتـدارانی زـنی سـوز بـ
دوای چـیـ وـن ؟ لـ وـاـمـدائـمانـ بـدوای ئـوـ وـن سـکـتـرـکی تـری
ئابوری زیاد بـ کـن بـ کوردستان بـام ئایا سـرمایـکـی بـ کـ دـ بـ
؟ . دیار چـندین سـکـتـری ئابوری لـ ماوی ۳۰ ساـدا بـکـ بوو
ئـمـشیان هـر بـ ئـوـ.، نـوت ، گومرگ ، بازرگانی ، کـمپانیـکان ،
باجـکان ، پارـی ئاووکارـ با هـتـ ... ئـو سـکـتـرـ ئابوریانـ کـ لـ
لایـن سـرانـیـئـودـسـاتـو قـرخ کـراون بـ خـیان خـکی کوردستانـیش
بـبـش کـراو لـ داها تی ئـمانـ .

ئـمـجارـیان ئـم سـکـتـرـ ئابوریـی شـخ نـهـرش زیاد دـ بـ بـیان ،
جیاوازیـکـی ئـوـیـ شـخ نـهـرش دـبـتـ شـریکـ دزی ئـم دـسـاتـ
لـ مـودوا . ئـمانـ هـموو پـکـ وـخـریکی کـکـکی سـرمایـ دـبن
چونکـ سیستمـی ئابوری ئـمانـ سـرمایـدارـ لـ سیستمـکی لـم
جـرـدا هـزاری هـر زیاد دـکا و دـوـمـندیش زیاتر دـوـمـندتر
دـ بـ بـ قازانجی کردنـوی تـکیـو مـزارگـ و مـرقـدی کـسـنـزانی
بـ ئـو چـینـ دـوـمـندـ دـ بـ خـکـیش بـدرـ و بـفـ دـخـنـ حاـتی
چاـوانـیـو . بـ استـیـمـش دـکرـ ئاوـ لـ خـکی کـربـلاونـجـف
وکوفـ و بـغدا بدـینـو بـزانیـن چـندـ سوودمـند بوون لـ شوـبـ
پـیرـزیـ ئاینـکان . هـموو دـزانیـن خـلکی برسی وبـکارو هـزاری
ئـم شارانـ بـ ماوی دـ مانگ لـ سـر جادـ بوون دزی دـسـاتـ
دزوگـندـی میلیشیای عـراق . ئـگـر بـ بووونی شوـنی پـیرـزیـکان
بوايـ و لـ بـرژورندی خـکـکـیدا بوايـ دـبوايـ ئـو خـرـشانـ
گـورـی جـماوـر هـرگیز ووی نـدایـو چونکـ خـکـکـی تـرو
تـسـل دـبوو!!! .

لـ لایـن دـسـاتـکـی یـکـتیـو شـخ نـهـر بـ کار دـت وکـ بـشـک
لـ پـرژـ چاکسازـیـ درـینـکـی بـام لـ لایـن شـخ نـهـر خـیـو
پـرژـکـی بـکار دـهـنـ بـ بـرژکردنـوی پـلـی سیاسی خـی وکـ دـنـ
خـی ئامادـ دـکا بـ پـلـی سـرکـ کـماری عـراق ، دیار ئـمـش بـ
پشتیوانی ئـمـریکا یـ ، چونکـ ئـمـریکا دـیـو هـزکـ لـعـراقدا
دـسـاتـی هـ بـ لـ بـرژوـندی خـیدا بـت بـدوای شکستی بـدیـکـی
دوای رووخاندنی سـدام کـ بوو هـی بـهـزکردنی پایـگـای ئـران و
لاوازی خـی لـ ناوچـکـدا . بـ چـندین بـگـی ناو تـنـ کـمـایـتیـکان
شـخ نـهـر پیاوی خودی ئـمـریکا یـ . بـیـ ئـو پـشبینـ جـی خـیـتی
کـ ئـمـریکا ئـمـجار دـیـو سـرکـکیـسـفی گـرا لـ عـراق دا دابـنـ
لـ بـرانـبـر ئـران و شیـعـو سوونـی سـلـفی و داعشیدا .

هـرجـرجـ خـشباوـيـک بـ پروپاگـندـکـانـي يـکـتـي و شـخـ نـهـرـ وکـ
 ئـو خـشباوـريـيـکـ دـروـشـکان هـيـانـ بـ شـخـ نـهـرـ . مووچـ و
 مافـکان بـ هـزو فشـاري خـکـبـدـست دـت نـک بـ بـبـندـ
 هـنگوينـيـکـانـي دـسـتـات و شـخـ نـهـرـ يـکـسـنـزانـي.

سردار عابدو لا حم

۱۲/۱/۲۰۲۱

تایبینی :

• ٺٺو ڊووپر گرافيم لاءِ نويسندگ وڙگرتو ڪم لاءِ ماڻهپري ٺاواندو
 لاءِ سار ڪتابڪي ٺاهمڊ ڪسروي سڀبارت به شيخ و سڀفي گري چاپ
 ڪراوڙ زياتر لاءِ ۷۰ساڻ ڀش ٺهستا به شارازي زياتر ٺهيم لينڪ
 بڪو

<https://www.awene.com/detail?article=41156>

ئۇ پەرەتتى: ل پەناو پارەزگارى
 ل ژىنگە. . نوسىنى : ەلى
 حەممە شىد بەرزنجى

مندا ای ی ک م:

هــميشه پارـزگـاري... لـږ ژبنـگـي کوردستانم
بـه ئـه رـکـکـي پـيرـزي... سـر شـا نـي خـم دـزانم
هـمـو و:

هــمیشہ پارہ زگاری... لہ زینگہی نیشما نمان
ئہـرکہ کی زہر گرنگہ... دہک و تہ سہرشا نمان

منڊا ۽ ڊووليم:

حـڙدڪڻ م هـمـو و ڪـڙڪ... بـڙ ڙينگ و ڪ من و ا بـ
وشيار بـڻ و زانـيـاريـي... دـڙ بـڙاري ڙينگ لـا بـ
هـمـو :

زَر حَز دَكَمين بَه ژينگه... گشت كَم سَوَك ئَمَم وَا بَه
 ووشيار بَت و زانيارى... دَر بَار ي ژينگه لَابَه

مندا ای س پی ام:

لــنــو شــار و لادــدا.... لــ کــگــ و باخ و بــستان
ســرچــاوــی و بار و ئاو.... دــ پارــزین بــ هــمووان
مندای چوارم:

باــند و گــانلــ بــری.... کــوی لــ دــشت ولــ دــر
دــ بــ پــارستنیان پــکــ و بــگرینــ بــ
مندای پنجم:

ئــوان هاوســنگی ژینگــ.... ادــگرن زــر بــ جوانی
بــ ئــم ســروشتــی ئــم.... بوون بــهــی ئــاو دانی
مندای ششم

وــرزی زستان ئــو کــاتی.... بــفرــکی زــر دــبار
زــوی دایــ شــت و ســپی دــ بــ بــجــار
ئاژــی ئــو کــوانــ..... بــدوای خــراکدا و
ناچارن لــ برساندا لانــ و شوــنیان جــبــن
مندای یهــکم:

ئــمــی مرــف دــتــوانین..... ســمون و گــنم و نــان
لــگــ پاشماوی خــراک..... بــین و دایندین بــیان

۲۷/۱/۲۰۲۰